

Wydział Geodezji i Kartografii

POLITECHNIKA WARSZAWSKA

Ocena krajobrazu sąsiedztwa cieków Perłęka
metodą krzywej wrażeń
Wejcherta

Autorzy projektu

Opracowanie w ramach przedmiotu waloryzacja krajobrazu przez studentów trzeciego roku, kierunku gospodarka przestrzenna, prowadzonego na Wydziale Geodezji i Kartografii Politechniki Warszawskiej.

Autorzy:

Adam Bośka

Dominika Kaniewska

Gabriela Latoszek

Ignacy Majcher

Joanna Wrona

Justyna Niemeyska

Karol Matusiak

Katarzyna Miętek

Krzysztof Szkoda

Maciej Piskorz

Michał Jacewicz

Olga Wróbel

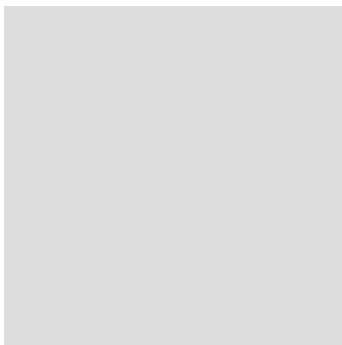
Patryk Galicki

Paweł Borowiak

Rafał Krzyżman

Zuzanna Koch

Zuzanna Sobka

Położenie ciek

Perełka, bierze swój początek w lesie na zachód od Wilczej Góry, w dalszym biegu przepływa przez Piaseczno, gdzie wpada do większej rzeki, Jeziorki. Bieg Perełki, której długość wynosi 12 km, jest zróżnicowany. W pierwszej części formą przypomina naturalny bieg rzeki, natomiast wkraczając w tereny miasta Piaseczno ulega zmianie. Na tym odcinku nie biegnie już w swojej naturalnej formie, a przybiera postać rowu. Oznacza to, że miejscami płynie pod ziemią, miejscami terenem regulowanym przez człowieka, a swój naturalny, nieco bardziej dziki charakter odzyskuje w pobliżu Chyliczek, gdzie powoli kończy swój bieg – wpada do rzeki Jeziorki. Nie jest to zatem nietknięta przez człowieka rzeka, która utrzymuje swój naturalny charakter na całej swojej długości. Jej formę determinuje strefa, przez którą przepływa.

Historia Perełki

Historia rzeki Perełka jest bogatsza, niż może się wydawać. Ze względu na niewielki jej rozmiar, można odnieść wrażenie, że kiedyś nie przypisywano jej zbyt wiele uwagi. Jednak informacje historyczne, dotyczące ciek, sięgają zaskakująco daleko, bo jeszcze przed czasy powstania miasta Piaseczno.

Odniesienia do Perełki w źródłach historycznych znajdujemy nawet w tekstach średniowiecznych. Okazuje się, że była ona kluczowym elementem wyszogrodzkiego młyna, który działał już w piętnastym wieku. Sugeruje to, że rzeka płynęła na tych terenach jeszcze przed tym okresem. Plany miasta Piaseczno z końca osiemnastego wieku również uwzględniają tę rzekę. Z biegiem lat jej forma uległa zmianie - wraz z modernizacją przeprowadzoną w trakcie rozwoju Piaseczna, uregulowano jej bieg, czego skutki widzimy dzisiaj.

Dostępność

Dostępność jest jednym z kluczowych elementów atrakcyjności krajobrazu. Dostępność komunikacyjna i transportowa warunkowana jest odległością geograficzną, infrastrukturą komunikacyjną oraz transportową. Infrastruktura komunikacyjna i transportowa składa się z szeregu elementów liniowych i punktowych. Do elementów liniowych możemy zaliczyć drogi, linie kolejowe, rzeki, kanały, ciągi pieszo rowerowe i inne obiekty o podobnym charakterze. Na elementy punktowe składają się te miejsca w sieci transportowej, w którym mogą być dokonywane cząstkowe operacje odnoszące się do pasażerów, ładunków oraz środków transportu (Rosik, Szuster, 2008). Tym samym na infrastrukturę punktową składają się wyodrębnione przestrzenne obiekty takie jak dworce, przystanki, stacje.

Mapa dostępności przygotowana w ramach zajęć waloryzacja krajobrazu przedstawia dostępność do cieków Perełka w Piasecznie. Wykonana została na podstawie badań terenowych oraz dostępnych map. Ciek został podzielony na odcinki po obu jego stronach i oceniony według opracowanych kryteriów. Głównym kryterium była możliwość przemieszczania się wzdłuż cieków. Skala ocen przedstawionego cieków jest zawarta między -5 dla miejsc z brakiem przez 0 dla miejsc o średniej dostępności po 5 dla miejsc, gdzie dostępność wraz z infrastrukturą jest w bardzo dobrym stanie. Przedstawione zostały również punkty z którymi ciek łączy inne ciągi piesze lub jezdne. Z naszej analizy wynika, że centralna część cieków po stronie parku miejskiego posiada najlepszą bezpośrednią dostępność do cieków, dzięki ścieżce poprowadzonej wzdłuż niej oraz otwarciem z dwóch stron na sieć komunikacyjną.

Niestety pozostałe tereny wzdłuż cieków są zarośnięte drzewami lub oddzielone ogrodzeniami w niewielkiej odległości od koryta cieków co uniemożliwia dostęp do Perełki. Zaniedbana zieleń w wschodniej części cieków też jest dużym problemem dla dostępności.

Mapa dostępności została opracowana na podstawie wywiadu terenowego, oraz badania materiałów geodezyjnych i kartograficznych, planistycznych. Celem wizji lokalnej było pozyskanie informacji o terenie objętym analizą. Wzdłuż obydwu brzegów rzeki oceniano bezpośrednią dostępność do cieków z perspektywy pieszej, ale także rowerzysty i zmotoryzowanego.

Wyznaczone na miejscu punkty kontrolne posłużyły do wyznaczenia obszarów przedstawiających ocenę.

Przyjęta skala:

- -5 – brak dostępu
- 0 – brak utrudnień/brak ułatwień
- +5 – teren dobrze skomunikowany z otoczeniem

Metoda krzywej wrażeń Wejcherta

Do oceny jakości krajobrazu wzdłuż cieków Perelka posłużyła metoda Kazimierza Wejcherta, według której „Ciągłość przestrzeni miejskiej wymaga przyjęcia takich metod badawczych lub sposobów oceny przestrzeni, które uwzględniałyby zarówno czynnik czasu, jak i ciągłość struktury przestrzennej”.

Metoda krzywej wrażeń przedstawia graficzne napięcia wrażeń i doznań emocjonalnych, występujących u obserwatora w trakcie przesuwania się ciągiem czasoprzestrzennym. W trakcie poruszania się człowiek odczuwa różne napięcia emocjonalne, związane z estetyką oglądanego środowiska. Obserwator rejestruje kolejne obrazy w określonych odstępach czasu, związane ściśle z ukształtowaniem przestrzeni w której przebywa. Czas i przestrzeń są w tego rodzaju układach nierozdzielalne. Krajobraz składa się z wielu różnych widoków, które obserwator odbiera poruszając się określonym szlakiem, klasyfikując i porządkując je podświadomie. Oceny są mniejsze i słabsze w układach monotonicznych, a większe i mocniejsze w przestrzeni bogatej i złożonej.

W dniu 17 marca 2018 roku grupa studentów wraz z opiekunem projektu dr hab. inż. Adrianną Kupidurą udała się do Piaseczna. Podczas spotkania z przedstawicielami Urzędu Miasta i Gminy Piaseczno, studenci zapoznali się z historią i uwarunkowaniami funkcjonalno-przestrzennymi obszaru opracowania. Następnie udali się na wizję terenową w celu dokonania oceny krajobrazu wzdłuż Perelki. Inspirując się opisaną metodą Wejcherta zostały opracowane kryteria, na podstawie których powstała krzywa wrażeń.

- Walory architektoniczno-urbanistyczne – zagospodarowanie najbliższego otoczenia i jego stan (zabytkowa zabudowa, osiedle mieszkaniowe, park, obszar nieużytkowany)
- Dostępność- bezpośredni dostęp do cieków wodnych / przeszkody tj. ogrodzenie, budynki
- Zieleń- urządzona, atrakcyjna, o wysokich walorach kompozycyjnych / nieurzadzona, zaniedbana
- Zasięg- widoku - otwartość i sprzężenie z sąsiednimi wnętrzami / ograniczenie widoku przez bliską zabudowę, zadrzewienia i zakrzewienia
- Stopień dewastacji- zaburzenie ładu przestrzennego (dzikie wysypisko, agresywna reklama) / teren uporządkowany, zadbane

W ramach każdego z kryteriów przyznano skalę ocen (od -5 do +5; 0 oznaczało neutralny wpływ), a następnie zsumowano każde z przyjętych kryteriów.

Na dodatkowe punkty zasłużyły miejsca ze szczególnie atrakcyjnymi walorami przyrodniczymi i punktami widokowymi. Natomiast elementy znacznie zaburzające wygląd brzegów Perelki, wpływały negatywnie na wynik końcowy.

Ocenie zostało poddanych 27 punktów obserwatora zlokalizowanych po obu stronach cieków Perelka. Miejsca obserwacji i oceny udokumentowano w postaci zdjęć. Uzyskana punktacja została przedstawiona w postaci krzywej wrażeń w skali 1:1000. Opracowanie zostało wykonane w oprogramowaniu Autodesk AutoCAD.

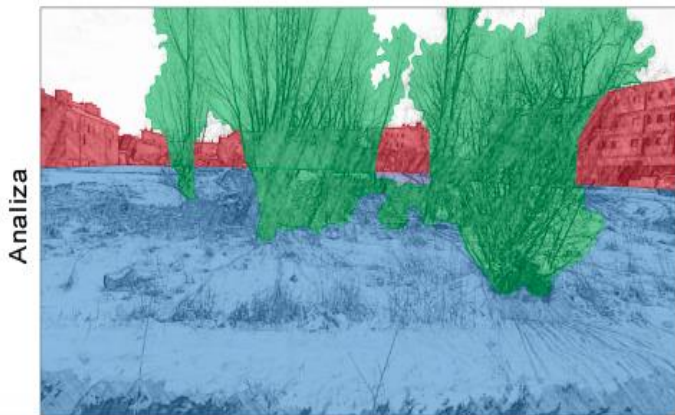
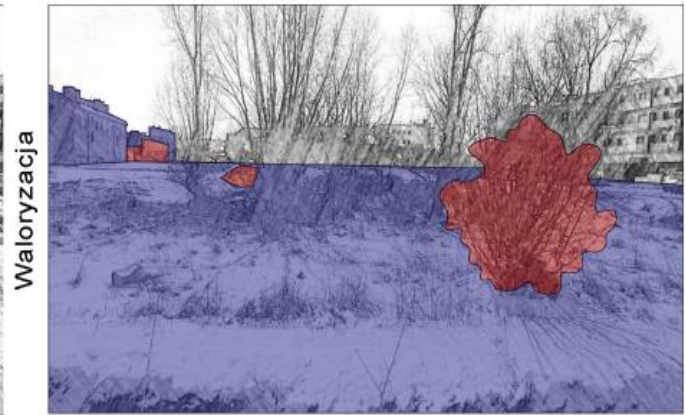
Wnętrza architektoniczno-krajobrazowe

Według metody Janusza `Bogdanowskiego (2000), przedmiotem działań w krajobrazie, jest krajobrazowe widzenie pojedynczego wnętrza architektoniczno-krajobrazowego, wybranego z serii wnętrz opracowanych monograficznie dla danego zespołu wnętrz. „Nie chodzi tu o rozpracowanie wyodrębnionego budynku, lecz wprost przeciwnie - przestrzeni otoczonej bryłami, a także samego wnętrza (WAK) z całą jego różnorodnością”. Metoda Bogdanowskiego, obejmująca skalę pojedynczego wnętrza i umożliwia działania w różnych skalach przestrzennych. W projekcie wykorzystano działania w skali lokalnej (ulic, placów, dróg). Przeprowadzone działania objęły swoim zakresem następujące etapy: inwentaryzację zasobu krajobrazowego w analizowanych wnętrzach, analizę kompozycji wnętrz, waloryzację krajobrazu oraz opracowanie wytycznych do kształtowania krajobrazu.

W toku badania obszaru, którego krajobraz w wielu miejscach jawi się jako monotony, wyróżnić można było ściany konkretne, które stanowią głównie budynki w oddali oraz ściany subiektywne, wyznaczone przez gęsto występujące drzewa. Oprócz tego obszar charakteryzuje się bardzo małą ilością elementów wolnostojących czy tych tworzących małą architekturę.

„Charakter miasta buduje się poprzez jego przestrzenie publiczne, które odbiorca postrzega jako sekwencje wnętrz. Z kolei od ukształtowania relacji pomiędzy podłogą, ścianami i stropem wnętrza zależy całościowy jego odbiór a potem kolejnego i następnych. Komponowanie przestrzeni jest więc budowaniem jego swoistej scenografii, odbieranej przez widzów – mieszkańców miasta a także turystów. Obiekty małej architektury, zespoły zieleni i specyficzne artefakty tworzą charakter wnętrza i współdecydują o jego popularności. Wnętrza mające w sobie coś unikatowego budzą emocje wśród odbiorców, są chętniej odwiedzane i współdecydują o mentalnym obrazie miasta” (Bogdanowski, 2000).

Analiza wybranych wnętr architektoniczno-krajobrazowych (WAK)

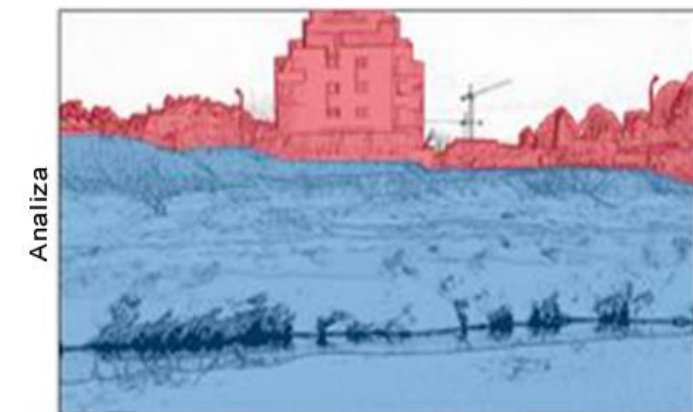
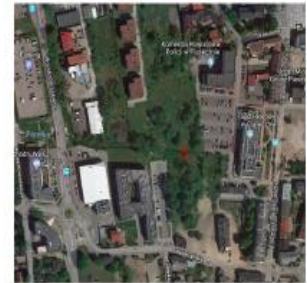

Analiza

- ściana konkretna
- płaszczyzna pozioma
- elementy wolnostojące

Waloryzacja

- elementy do przekształcenia
- elementy do usunięcia

Analiza

- ściana konkretna
- płaszczyzna pozioma

Waloryzacja

- elementy do przekształcenia

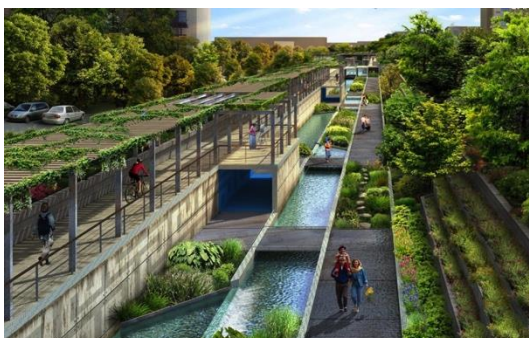

Inspiracje

Rzeki, przepływające przez obszary miejskie w Europie Środkowej są postrzegane raczej poprzez pryzmat zagrożenia, niż możliwości. Tak więc, mimo że obszary te są ważnymi terenami o funkcjach przyrodniczych i dużym potencjale rekreacyjno-wypoczynkowym, zdegradowane lub porzucone obszary nadrzeczne są powszechne w miastach europejskich. Poniżej przygotowaliśmy inspiracje dla 5 krytycznych miejsc wzdłuż ciek Perłęka, wzorując się na europejskim programie REURIS. Obrazują one możliwości jakie stwarza ten niezagospodarowany obszar, mogący stać się integralną częścią miasta.

Obszar rzeczki od ul. Wojska Polskiego, do ul. Dworcowej, w sąsiedztwie nowoczesnych osiedli mieszkaniowych. Na odcinku tym Perłęka posiada niezagospodarowane obszary wykorzystywane przez ludzi do spacerowania. W miejscu tym widoczny jest nieregularny brzeg rzeki, co warto wykorzystać do stworzenia krętej ścieżki, wprowadzenia zieleni uporządkowanej oraz ciągu spacerowego na skarpie. Stworzy to miejsce bardziej przyjazne do spacerowania i spędzania wolnego czasu.

Sąsiedztwo rzeki przy Sądzie Rejonowym w Piasecznie charakteryzują się dużym potencjałem krajobrazowym. Duże przestrzenie pozwalają na stworzenie miejsca przyjaznego ludziom. Naszą propozycją jest stworzenie kompleksu składającego się ze ścieżek oraz piętrowych ławek, a także uporządkowanie zieleni miejskiej.

Rzeczka biegnie w tym miejscu obok ul. Bolesława Prusa oraz Parku Miejskiego. Proponujemy stworzenie ciągu pieszo-rowerowego od strony Parku Miejskiego, a przy samej Perłęce - kładki pozwalającej na przekraczanie rzeczki oraz ścieżki z towarzyszącą zielenią. Istniejący mostek warto przekształcić, żeby zwiększyć jego walory estetyczno-użytkowe. Na terenach przyległych warto by było uporządkować zieleni oraz stworzyć miejsca do siedzenia.

W miejscach, gdzie bieg rzeczki się zakrzywia proponujemy stworzenie przestrzeni publicznych na obszarze całych wnętr architektoniczno-krajobrazowego i wprowadzenie płaszczyzn drewnianych pomostów. Tereny te byłyby idealnym miejscem rekreacyjno-wypoczynkowym oraz nadałyby analizowanej przestrzeni unikalnego wyglądu.

Bibliografia

- Kazimierz Wejchert: Elementy kompozycji urbanistycznej. Wydawnictwo Arkady. 2008. ISBN 83-213-4494-2.
- III Forum Architektury Krajobrazu: nowe idee i rozwój dziedziny architektury krajobrazu w Polsce: materiały konferencyjne. Warszawa. Ośrodek Ochrony Zabytkowego Krajobrazu, 2000. ISBN 83-855-4886-6.

Spis treści

Historia Perełki.....	2
Położenie ciek.....	2
Dostępność.....	2
Metoda krzywej wrażeń Wejcherta	2
Wnętrza architektoniczno-krajobrazowe	2
Analiza wybranych wnętrz architektoniczno-krajobrazowych (WAK)	2
Inspiracje.....	2
Bibliografia	2